

זינגיקע רעגנס

גשמים מזמרים

רבקה באַסמאַן בן־חיים

תרגום: יניב גולדברג

הקדמה

את רבקה הכרתי לראשונה בבית לייוויק מיד בסיום הדוקטורט שלי, כאשר הזמנתי על ידי ד"ר דניאל גלאי לתת הרצאה על אנ-סקי והמחזה "הדיבוק". רבקה ישבה בקהל וכשסיימתי הציגה את עצמה ובקשה שאמתין רגע. לאחר מספר דקות היא חזרה עם קובץ השירים שלה ביידיש, היא התיישבה וכתבה לי במקום את ההקדשה היפה ביותר שקיבלתי אי פעם: "ליניב גולדברג, מיט מיינע בעסטע ווונטשן, במיטב האיחולים, שיחה ששמעתי מפיך בבית לייוויק, כמותה כשיר טוב, בברכה, רבקה באסמאן בן חיים".

התחלתי לקרוא את שיריה, ונשמתי נעתקה. לרבקה היתה היכולת לתאר במילים פשוטות רעיונות נשגבים ותחושות מורכבות, בדומה לרחל המשוררת, לה רבקה אף הקדישה שיר. הרבה שירים של רבקה עוסקים בכמיהה לילדים שלא היו לה בין באופן ישיר, כדוגמת:

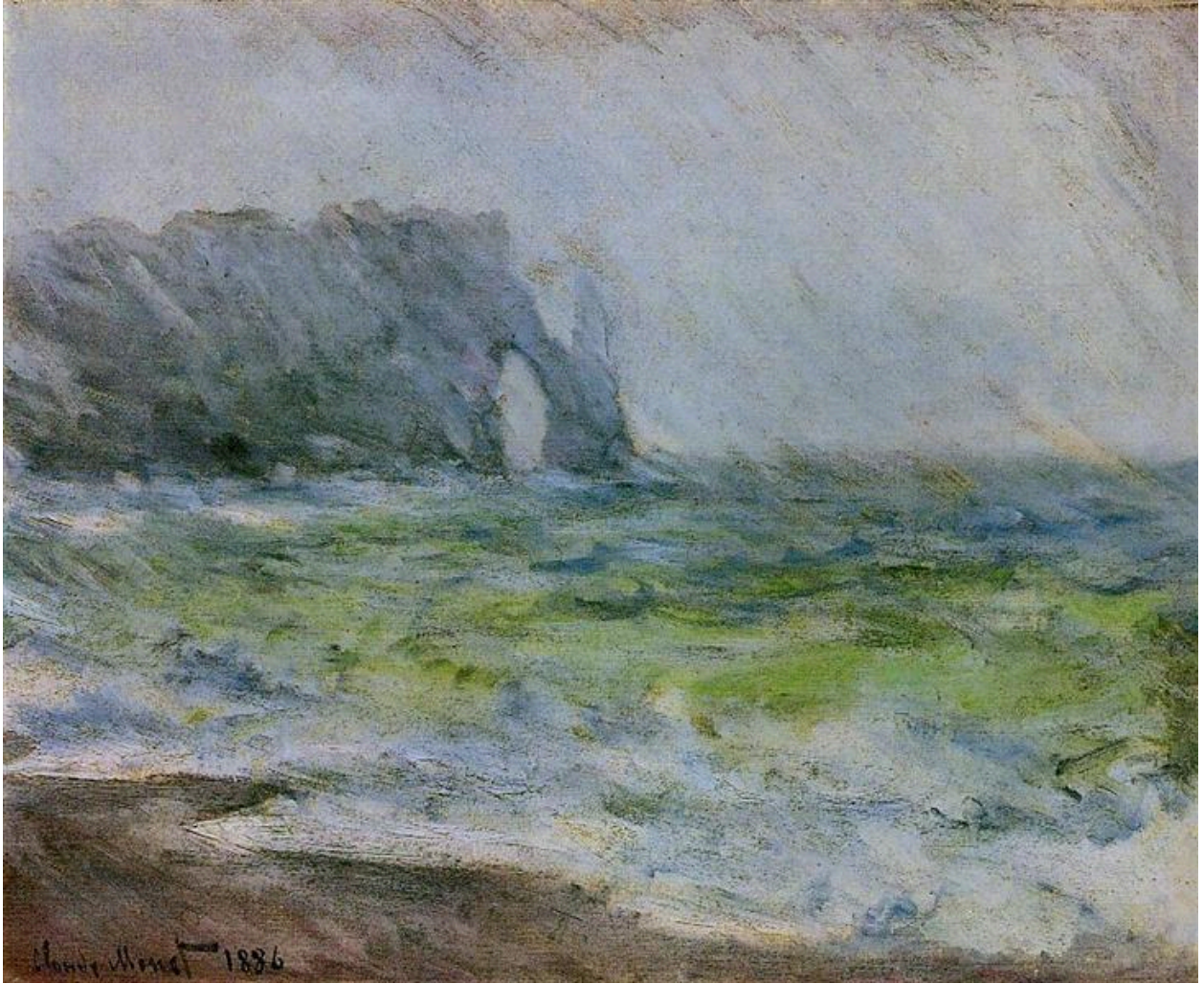
געקושט האָב איך/די שטילקייט/אין די אותיות/מ אַ מ ע (נישקתי את השקט שבאותיות אמא).

גם השיר שתרגמתי "זינגיקע רעגן" מדבר כביכול על הגשם אולם מסתרת בו כמיהתה לראות את פריחת העולם בדמעות, את הילדים הנולדים מתוך דמעותיה שלה.

כשסיימתי לתרגם את השיר נפגשתי עם רבקה והקראתי לה את השיר, התלבטתי איתה בקול לגבי שתי השורות האחרונות של השיר: אויף תמיד צו זען און דערהערן/דעם טרעריקן בלי פֿון דער וועלט. בתרגום שלי השורה האחרונה היא דו משמעית: שנוכל לראות ולשמוע/את פריחת העולם בדמעות ניתן להבין שהדמעות הן של פריחת העולם אולם גם אולי הדמעות שלנו. ושאלתי את רבקה האם לתקן את השורה כדי שהיא תהיה חד משמעית. רבקה הסתכלה עלי ואמרה: תשאיר כך, בדיוק לזה התכוונתי, אלה גם הדמעות שלי...

לאחר מספר ימים התקשרה אלי רבקה וסיפרה שהיא הקריאה את השיר המתורגם לחיילים שאהבו אותו מאוד ושהיא גם ראוינה לתוכנית בגלי צה"ל ושם הקריאה שוב את השיר. וסיימה בכך שהתרגום עשה אותה מאושרת.

מאז נפגשנו עוד מספר רב של פעמים ובכל פעם היא שמחה לפרגן, להודות וגם לבקש להמשיך ולתרגם משיריה כדי שלא יישכחו ויאבדו.

Claude Monet, *The Manneport, Etretat in the Rain*, 1885-1886

ליד

דער רעגן באַגלייט מיניע לידער
און איך בין אין רעגן פֿאַרליבט,
איך האָב אים מיט אותיות פֿאַרשריבן,
זיין אָטעם דערשפּירט אויף מיין ליפּ.

סיאיז אפשר ווייל טראָפעלעך רעגן
ווייסן דעם פּישוף פֿון בלי,
פֿון זייערע רעגן־פֿאַרמעגנס
צייטיקט אַ טאָג פֿון ניט־הי.

און אפשר, ווייל אונדזערע טרערן
זיינען אין רעגן פֿאַרשטעלט
אויף תמיד צו זען און דערהערן
דעם טרעריקן בלי פֿון דער וועלט.

עב

הַגָּשֶׁם מְלֹנֶה אֶת שִׁירֵי
וְאֲנִי מְאֵהֶבֶת בְּגֶשֶׁם
רְשָׁמְתִי אוֹתוֹ בְּאוֹתֵינִי
וּנְשִׁימָתוֹ עַל שְׁפִתַי מְרַגְשָׁת
אוֹלֵי כִי טַפּוֹת הַמָּטָר
אֶת כְּשׁוֹף הַפְּרִיחָה יוֹדְעוֹת
וּמְתוֹף הַמָּטָר נוֹבְעוֹת
וּמְבִשִׁיל הַיּוֹם הַזֶּה
וְאוֹלֵי מְפִנֵי כֶּף דְּמַעוֹתֵינוּ
בְּגֶשֶׁם הֵן מְסוּוֹת
שְׁנוּכָל לְךָ אוֹת וְלִשְׁמַע
אֶת פְּרִיחַת הָעוֹלָם בְּדַמְעוֹת.

ד"ר יניב גולדברג הנו רב, עו"ד, מגשר מוסמך, חוקר משפט ספרות ותיאטרון ומתרגם מידיש וליידיש. ספרו אני בדרכי אלך עוסק בניתוח סוגיות משפטיות שונות העולות משישה מחזות תיאטרון שלהן רלבנטיות לימינו. ספרו בימת חייה – שיחות עם השחקנית ליא קניג על תיאטרון וביוגרפיה יצא בהוצאת אוניברסיטת בר אילן. פרסם מאמרים בתחום משפט ותיאטרון יידיש ועברי, תרגומו ליידיש לשירה של נטע ברזילי Toy ולשירו של יואב גינאי אני הז'יד זכו להד ולתפוצה רבה ברחבי העולם. בנוסף, הוא חבר ועדת פרסי התיאטרון הלאומי הבימה, חבר האגודה הישראלית לחקר ההומור, במאי, מרצה, מנחה ומלווה אקדמי של אירועי תרבות בארץ ובחו"ל.